

військовослужбовців. Подальша оцінка ефективності Порядку може бути надана після початку його практичної реалізації.

Література

1. Лист Пенсійного фонду України від 04.06.2025 № 2800-030203-8/36742. 2025. 2 с.

2. Лист Пенсійного фонду України від 03.02.2025 № 2800-030201-8/7235. 2025. 3 с.

3. Про затвердження Порядку здійснення з бюджету Пенсійного фонду України видатків на виплату пенсій (щомісячного довічного грошового утримання суддям у відставці), призначених (перерахованих) на виконання судових рішень: постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2025 № 821. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/821-2025-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.08.2025).

4. Про додатковий соціальний захист окремих категорій осіб: постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 № 713. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/713-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 20.08.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-533-7-22>

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЗАСТОСУВАННЯ НОТАРІАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Шиманський Євген Іванович

аспірант,

Харківський національний університет внутрішніх справ

м. Харків, Україна

Нотаріальне законодавство України відіграє ключову роль у забезпеченні законності та правової визначеності в приватноправових відносинах. Від належного застосування норм, що регулюють діяльність нотаріусів, залежить ефективність захисту майнових і особистих немайнових прав громадян, суб'єктів господарювання, а також стабільність цивільного обороту. У цьому контексті аналіз практики застосування нотаріального законодавства є необхідною умовою для вдосконалення правозастосовної діяльності, виявлення

прогалин, суперечностей і вироблення рекомендацій для правотворчих органів.

Актуальність теми зумовлена значним навантаженням на нотаріальну систему України, необхідністю забезпечення єдності правозастосовної практики, а також змінами у сфері електронного документообігу, що трансформують класичні уявлення про нотаріальну діяльність. Особливої уваги заслуговує практика застосування Закону України «Про нотаріат» у контексті судової перевірки дій нотаріусів та адміністративного оскарження результатів їхньої діяльності [6, с. 19].

Наукова новизна полягає в системному аналізі практичних аспектів застосування нотаріального законодавства з урахуванням змін, запроваджених у зв'язку з цифровізацією правової сфери, війною та євроінтеграційними зобов'язаннями України.

Мета дослідження – здійснити комплексний правовий аналіз практики застосування нотаріального законодавства в Україні, виявити характерні проблеми та тенденції, а також сформулювати пропозиції щодо удосконалення нормативно-правової бази.

Нотаріальне законодавство базується на Законі України «Про нотаріат» [1], Цивільному кодексі України [8], процесуальному законодавстві, а також численних підзаконних актах Мініюсту. Важливо враховувати і практику Конституційного Суду та Верховного Суду, які формують тлумачення норм.

У практиці нотаріусів часто виникають складнощі при посвідченні договорів, особливо з іноземним елементом або за участю неповнолітніх. Проблеми виникають у зв'язку з відсутністю єдності у трактуванні окремих норм [3, с. 63].

Виконавчі написи нотаріусів стали предметом активного оскарження, особливо у спорах щодо банківських кредитів. Верховний Суд неодноразово висловлювався щодо необхідності перевірки достатності документів, які подаються для вчинення виконавчого напису [5, с. 71].

Міністерство юстиції здійснює перевірки діяльності нотаріусів, однак не завжди дотримується принципу неупередженості. В окремих випадках були зафіксовані надмірні санкції, що суперечать принципу пропорційності [9, с. 55].

Суди все частіше втручаються у сферу нотаріальної діяльності. При цьому не завжди враховується специфіка нотаріального процесу. Важливим аспектом є формування Верховним Судом усталеної практики, що сприяє правовій визначеності [2, с. 102].

Електронний нотаріат потребує оновлення нормативної бази. Ризиками залишаються ідентифікація особи, безпечність електронного підпису та наявність технічної інфраструктури [4, с. 40].

Наявні прогалини стосуються строків зберігання документів, процедурної регламентації вчинення окремих дій, відсутності єдиного електронного реєстру нотаріусів. Доцільним є створення Кодексу нотаріального права [7, с. 77].

Практика застосування нотаріального законодавства в Україні свідчить про значну роль нотаріату в захисті прав і свобод громадян, однак також виявляє низку проблем, пов'язаних із неузгодженістю нормативної бази, відсутністю єдності судової практики та недоліками в системі контролю. Подальший розвиток нотаріального законодавства має орієнтуватися на стандарти правової визначеності, цифрової трансформації та ефективного нагляду з боку професійного самоврядування. Аналіз сучасної практики дозволяє визначити вектори законодавчої реформи, зокрема в частині виконавчих написів, цифрових форм нотаріальних дій і процедури оскарження.

Література

1. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-ХІІ.
2. Іваненко Д. С. Судовий захист у справах щодо нотаріальних дій. *Юридичний вісник*. 2021. № 2. С. 100–108.
3. Кондратюк Л. М. Посвідчення правочинів нотаріусами: актуальні проблеми. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 60–64.
4. Мельник Я. О. Цифрові інструменти в нотаріальній діяльності: виклики 2020-х років. *Електронне право*. 2022. № 1. С. 35–42.
5. Постанова Верховного Суду від 06.04.2022 у справі № 757/18562/20-ц.
6. Слободянюк І. В. Аналіз правозастосування нотаріального законодавства України. *Вісник Нотаріальної палати України*. 2021. № 3. С. 18–25.
7. Стельмах В. О. Концептуальні основи кодифікації нотаріального законодавства України. Харків : Право, 2023. 148 с.
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. № 435-IV.
9. Юрченко Т. В. Адміністративний контроль у сфері нотаріату: межі допустимого впливу. К. : Юридична думка, 2022. 112 с.